

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

_____доц. Лазаренко Н.І.

« ____ » _____ 2018 р.

**ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
з соціальної роботи**

*для вступу на ОС бакалавра на основі ОКР молодшого
спеціаліста*

Спеціальність 231 Соціальна робота

Голова фахової атестаційної комісії

к. п. н., Штифурак В.С.

Вінниця 2018

Укладачі:

Штифурак В.С. кандидат педагогічних наук, доцент.

Шпортун О.М. кандидат педагогічних наук, професор.

Килівник А.М. кандидат педагогічних наук, старший викладач.

Рецензенти:

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Паламарчук О. М. – докторпсихологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Штифурак В.Є.- доктор педагогічних наук, професор кафедри права Вінницького торговельно- економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету

Програма додаткового вступного випробування затверджена на засіданні Вченої ради навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № ____ від ____ _____ 201__ р.)

Пояснювальна записка

Програма додаткового вступного випробування для отримання освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 231«Соціальна робота» базується на державному стандарті освіти з підготовки фахівців освітній ступінь «бакалавр» галузі знань 23 «Соціальна робота», (освітньо-професійна програма та освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця), навчальному плані підготовки бакалаврів за напрямом підготовки 231«Соціальна робота» , затвердженому Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського, та навчальних програмах. Вона включає базові дисципліни, які входять до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів з спеціальності 231«Соціальна робота».

До участі у вступному випробуванні допускаються особи, які завершили навчання та здобули диплом «молодшого спеціаліста».

Мета вступного іспиту – відбір вступників для навчання та здобуття освітнього ступеня «бакалавр» 231«Соціальна робота».

Вступний екзамєн є формою перевірки професійної готовності вступників до виконання своїх професійних функцій і вирішення комплексу теоретичних знань й практичних умінь в галузі соціальної роботи, дослідницьких завдань у сфері сучасної соціальної роботи. Випробування дозволяє визначити рівень теоретичної і практичної готовності вступників до вирішення широкого комплексу теоретичних знань й практичних умінь в галузі соціальної роботи, діагностичних і коректувальних, навчально-виховних, науково-дослідних і культурно-просвітницьких завдань в професійній сфері.

Успішне складання випробування вступником є підставою для зарахування на навчання за спеціальністю 231«Соціальна робота» освітнього ступеня «бакалавр».

ЗМІСТ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

З «СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Модуль 1. Теорії соціальної роботи

Змістовий модуль I. Соціальна робота як наука і навчальна дисципліна.

Тема 1. Соціальна робота як галузь наукових знань і професія.

Предмет, об'єкт і суб'єкти соціальної роботи. Категорії соціальної роботи. Принципи та закономірності теоретичної соціальної роботи. Зв'язок соціальної роботи з іншими науками. Характеристика соціальної роботи як професії.

Передумови виникнення соціальної роботи як науки в Україні. Еволюція теорії соціальної роботи. Становлення і особливості розвитку соціальної роботи в незалежній Україні.

Тема 2. Становлення соціальної роботи як науки в Україні

Роль географічних, соціально-економічних, політичних умов у формуванні національних особливостей науки “соціальна робота”. Благодійність як передумова виникнення соціальної роботи. Релігійні засади виникнення соціальної роботи. Суспільна опіка у різні історичні етапи розвитку країни.

Тема 3. Соціальна політика держави, її роль у соціальній роботі

Поняття соціальної політики. Передумови формування соціальної політики. Роль і місце соціальної політики держави у розвитку соціальної роботи як практики. Зв'язок соціальної політики і соціальної роботи. Напрями та пріоритети державної соціальної політики.

Рівні соціальної роботи. Функціонально-рольовий репертуар соціальної роботи. Ролі та функції соціального працівника.

Змістовий модуль II. Сучасні теорії соціальної роботи

Тема 4. Типологія теорій соціальної роботи

Типологізація теорій соціальної роботи як форма наукового дослідження. Загальна характеристика підходів до типології теорій соціальної роботи. Критерії типології теорій соціальної роботи. Типологізації за об'єктивним критерієм: індивідуальні, групові, масові. Типологізація за критерієм методологічної опори на теорії інших наук: медицини, філософії, психології, соціології, педагогіки.

Тема 5. Психолого-орієнтовані теорії соціальної роботи

Орієнтація на ідею допомоги клієнту шляхом оптимізації його власних зусиль як спільно об'єднуюча основа психолого-орієнтованих теорій соціальної роботи. Психодинамічна теорія, її сутність, переваги та обмеження. Гуманістична, екзистенціальна теорія соціальної роботи. Біхевіористські та когнітивні моделі соціальної роботи.

Тема 6. Соціолого-орієнтовані теорії соціальної роботи

Соціальний контекст допомоги: соціальні детермінанти виникнення складних ситуацій; соціальні норми та патології, соціальний контроль за поведінкою клієнта як основа соціально-орієнтованих теорій соціальної роботи. Соціально-екологічна, системна, соціально-радикальна та рольова теорії соціальної роботи.

Тема 7. Комплексно-орієнтовані теорії соціальної роботи

Мотивація та критерії об'єднання теорій соціальної роботи в групу комплексно-орієнтованих. Теорія кризового втручання, зосереджена на завданні модель, сімейна та психосоціальна терапія. Методологічна основа адаптивно-соціалізаційної теорії соціальної роботи. Соціальна адаптація, біологічний і психологічний компоненти соціальної адаптації. Соціалізація як базовий процес соціальної роботи, ресоціалізація, десоціалізація.

Змістовий модуль III. Методика і технології соціальної роботи.

Тема 8. Система органів соціального обслуговування населення

Еволюція та передумови становлення системи соціального обслуговування. Система соціального захисту та мережа соціальних відомств в Україні. Роль державних і недержавних організацій в соціальній сфері. Світові моделі соціального захисту. Нормативноправові основи соціального захисту.

Тема 9. Процес і методи соціальної роботи

Сутність процесу соціальної роботи, його етапи. Класифікація форм і методів соціальної роботи. Технології соціальної роботи. Еволюція методології соціальної роботи. Поняття “метод”, “методологія”, “прийом”, “засіб”, “форма”, “технологія”, “принцип”, “закон”, “закономірність” у соціальній роботі. Стратегії втручання в соціальній роботі.

Тема 10. Індивідуальна соціальна робота

Індивідуальна соціальна робота як метод. Зміст, особливості, фази процесу індивідуальної соціальної роботи. Індивідуальне консультування як стратегія втручання в соціальній роботі. Мета і зміст консультативної соціальної допомоги. Структура консультативного процесу, вимоги до його організації.

Історія телефонного консультування. Особливості телефонного діалогу. Організація і проведення виїзних консультацій працівників

соціальних служб. Поняття представництва інтересів клієнта та види представництва.

Тема 11. Психолого-педагогічні методи соціальної роботи

Класифікація педагогічних форм і методів, принципів навчання і виховання. Педагогічна майстерність, педагогічна психотерапія. Психолого-педагогічний тренінг як форма соціальної роботи: особливості, вимоги, сфери застосування. Психотерапевтичні методики і прийоми в соціальній роботі: НЛП, психодрама, гештальттерапія та ін.

Тема 12. Сучасні технології соціальної роботи

Поняття соціальних технологій, їх види. Технології соціальної діагностики, профілактики, терапії та реабілітації. Соціальне прогнозування та планування у соціальній роботі. Спілкування як інструмент технології соціальної роботи. Завдання та особливості професійного спілкування соціального працівника. Соціальна профілактика: її суть та види. Сутність та особливості профілактики девіантної та адиктивної поведінки. Сучасні профілактичні стратегії.

Тема 13. Психогігієна соціального працівника

Поняття психогігієни соціального працівника. Сутність професійного ризику у соціальній роботі. Професійна втома, її ознаки та наслідки. Феномен професійного вигорання та його характерні риси. Сучасні психогігієнічні методики профілактики професійного вигорання.

Тема 14. Інформаційне забезпечення діяльності соціальних служб

Сучасні тенденції в інформаційному забезпеченні соціальних установ, служб, організацій. Функції та принципи “паблік рилейшнз”. Складові комунікації в державних і недержавних установах соціальної сфери. Інформаційне забезпечення державної соціальної політики. Інформаційне забезпечення недержавної соціальної служби. Інструменти соціального забезпечення соціальних служб, проектів.

Тема 15. Соціальна робота із сім'ями і дітьми

Сім'я як структурний компонент соціального формування особистості і об'єкт соціальної роботи. Типи сімей. Функції сімей. Основна мета, завдання, зміст і напрями соціальної роботи із сім'ями та дітьми. Заклади соціального захисту дітей.

Сучасне законодавство в галузі соціального захисту сім'ї, дитинства та материнства.

Поняття і суть морально-психологічного клімату сім'ї, його діагностика. Показники гармонійності сім'ї. Деструктивний вплив негативних звичок батьків на формування особистості дитини.

Проблема насильства в сім'ї та її розв'язання.

Форми опіки і піклування. Соціальний патронаж прийомної сім'ї. Особливості соціальної роботи з дітьми сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Критерії та норми оцінювання фахового випробування

Результати складання фахового випробування визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» за національною шкалою, а також за шкалою ECTS.

Критерії оцінювання розробляються кафедрою психології та соціальної роботи затверджуються Вченою радою інституту і включаються до програми фахового випробування.

Оцінки за результатами фахового випробування оголошуються в день його проведення після оформлення протоколу засідання комісії.

Під час фахового випробування передбачається з'ясування повноти і глибини опанування студентом обсягу навчального матеріалу за наступними критеріями оцінювання знань:

☐ коли вступник має чіткі знання з теорій соціальної роботи, вільно користується науково-понятійним апаратом, безпомилково визначає особливості теорій, дає повну і розгорнуту самостійну відповідь з конкретного питання, спирається в аргументації на сучасну наукову літературу, вміє аналізувати, проводити порівняння теорій, його знання оцінюються на **«відмінно» (A)**;

☐ коли абітурієнт в цілому засвоїв основні теоретичні положення дисципліни, вміє визначати основні етапи, особливості, характеристики соціальних теорій, а також демонструє здатність до часткового самостійного резюмування і аналізу, його знання оцінюються на **«добре» (B,C)**;

☐ коли абітурієнт в цілому здатний користуватися головними загальними поняттями, спроможний з певною точністю ідентифікувати теорії, але дає про них фрагментарні, неповні або неточні відомості, обмежується лише загальними характеристиками, не може конкретизувати їх, не робить узагальнень, його знання оцінюються на **«задовільно» (D, E)**;

☐ коли абітурієнт не зрозумів наскрізної ідеї курсів теорій соціальної роботи, не володіє науковим апаратом дисципліни, не може показати елементарні знання, його знання оцінюються на **«незадовільно» (FX,X)**

Шкала оцінювання результатів державного екзамену

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
90-100	A	відмінно
80-89	B	дуже добре
75-79	C	добре

60-74	D	задовільно
50-59	E	достатньо
35-49	FX	незадовільно
1-34	F	неприйнятно

Критеріями вищезазначених оцінок орієнтовано можуть бути такі:

Допускається (60-100 балів) – при наявності змістовної відповіді на всі три питання, представлені у завданні. Вступник демонструє знання матеріалу, його розуміння, логічно викладає відповіді на запитання. При відповіді демонструє знання класичних та сучасних соціальних теорій, знайомство з літературою з означених питань.

Не допускається (0-49 балів) – при недостатньому рівні засвоєння вступником більше половини навчального матеріалу та низькому рівні виконання практичної частини екзаменаційного завдання; при відсутності відповідей на всі запитання, або логіка викладання відповідей і послідовність відсутня.

Рекомендована література

3. Рекомендована література Основна

1. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть — К.: УДЦССМ, 2001. — 344 с.
2. Бережной Н. М. Человек и его потребности / Под ред. В. Д. Диденко. — М.: ФОРУМ, 2001. — 158 с.
3. Буряк В. Викладач університету: вимоги до особистісних і професійних рис : [творчий викладач. Педагогічна майстерність. Культура мислення, почуттів, поведінки, педагогічного спілкування, самоосвіти викладача]/ В.Буряк// Вища школа.- 2010.- № 3-4.- С. 11-35.- Бібліогр.: 15 назв.
4. Гуревич Р.С. Інноваційні педагогічні технології в підготовці магістрів/ Р.С.Гуревич// Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія.- 2013.- № 2.- С. 100-105.- Бібліогр.: 4 назв.
5. Даниленко Л.І. Педагогічні інновації та інноваційні педагогічні технології: сутність і структура/ Л.І.Даниленко// Нові технології навчання.- К., 2005.- С. 270-276.- Бібліогр.: 10 назв.
6. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: Підручник для вищих педагог. навч. закладів/ І.А.Зязюн, Л.В. Крамушенко, І.Ф.Кривонос; За ред. І.А.Зязюна.- К.: Вища школа, 1997.- 350 с.
7. Зязюн І.А. Проективний аналіз технологій педагогічної дії : [поняття, завдання освітньої технології. Пошук технологій, що відповідають новим освітнім запитам. Класифікація навчальних предметів]/ І.А.Зязюн// Педагогіка і психологія.- 2010.- № 2.- С. 22-33.
8. Князян М.О. Педагогічна технологія формування самостійно-дослідницької діяльності студентів/ М.О. Князян // Проблеми освіти.- К., 2007.- С. 64-69.- Бібліогр.: 8 назв.
9. Капська А.Й. Соціальна педагогіка 5-те вид. перероб. та доп. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2011 — 488 с.
10. Капська А.Й., Безпалько О. В., Вайнола Р.Х. Соціальна педагогіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури , 2011 — 488с.
11. Комарова Н.М. Проблеми працевлаштування молоді в Україні //Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. — К.,2003. — 157 с.
12. Коцур В. Найвищий педагогічний ідеал - виховання людяності: [Педагогічна майстерність. Моральне виховання. Людяність]/ В.Коцур// Вища освіта України.- 2005.- № 2.- С. 72-78.

13. Лаврінченко О.А. Творчий розвиток і опанування педагогічної майстерності в Україні (1917 - 1919)/ О.А.Лаврінченко // Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія.- 2010.- № 4.- С. 101-110.- Бібліогр.: 15 назв.
14. Максимюк С.П. Педагогіка [Текст]: навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів/ С.П.Максимюк.- К.: Кондор, 2009.- 670 с.
15. Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. Вип. 40.- К.: Науково-метод. центр вищої освіти, 2005.- 279 с.
16. Новітні технології навчання. Спецвипуск: Наук.-метод.зб.- К.: НМЦ ВО, 2003.- 248с.
17. Онокович Г. "Діалог культур" як сучасна педагогічна технологія/ Г.Онокович // Вища освіта України.- 2011.- № 4.- С. 42-48.- Бібліогр.: 8 назв.
18. Освітні технології: навч.-метод. посібник/ О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М. Любарська, К.Ф.Нор; за ред. О. М. Пехоти.- К.: А.С.К., 2004.- 256 с.
19. Паскаль О.В. Технології соціально-педагогічної діяльності: навчальний посібник для студ. 3-4 курсів зі спец. "Соціальна педагогіка" : рек. МОНУ/ О.В. Паскаль.- Х.: БУРУН-КНИГА, 2011.- 288 с.
20. Педагогічна майстерність: Підручник/ І.А.Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос, О.Г. Мирошник.- 2-е вид., доп і перероб.- К.: Вища шк., 2004.- 422 с.
21. Робота з сім'ями, які потребують професійної соціально педагогічної підтримки. Тренінговий курс для спеціалістів соціальної сфери / Автори упорядники: В.Г. Головатий, А.В. Калініна, О.А. Виноградова. За заг. ред. Т.Ф. Алексеєнко. – К.: Основа-Принт, 2007 – 128с.
22. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. – М.: Изд-во ВЛАДИС-ПРЕСС, 2001. – 384 с.
23. Сорочинська В.Є. Організація роботи соціального педагога: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів К.: Кондор, 2005. -198 с.
24. Сорочинська В.Є. Основи вікової психології: Навчально-методичний посібник. - Вінниця, 2006. – 155 с.
25. Социальная педагогика: Курс лекцій / Под общ. ред. М.А.Галагузовой. – М.: Изд. Центр ВЛАДИС, 2000. – 416 с.
26. Социальная педагогика: Монография /Под ред. В.Г.Бочаровой. – М.: ВЛАДИС, 2004. – 368 с.
27. Створення та функціонування прийомних сімей: Навч. посібник для державних службовців /О.О.Яременко (кер.). – К.: УІСД, 2000. – 128 с.

Додаткова література

1. Бех В. П. Цілісність соціальної роботи: методологічні, теоретичні та праксеологічні аспекти // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. — 2002. — № 1. — С. 25–40.
2. Динамика ценностей в социальной работе / С. Шардлоу (ред.). — Амстердам; К.: Асоціація психіатрів України, 2006. — 206 с.
3. Малколм П. Сучасна теорія соціальної роботи / Пер. з англ. П. Майнзюк. — К., 2000. — 456 с.
4. Поль С. Соціальна політика. Темі та підходи / Пер. з англ. Д. Полтавець. — К., 2000. — 400 с.

5. Проблемні питання праці та соціальної політики / За ред. М. М. Папієва, Т. М. Кір'ян. — К., 2003. — 512.
6. Скрипнюк О. В. Соціальна правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. До незалежності України. — К.: Ін-т державні права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. — 600 с.
7. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / За заг. ред. А. Й. Капської, І. М. Пінчук, С. В. Толстоухової. — К., 2000. — 260 с.
8. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверєва, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін; За заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. — К.: Наук. світ, 2003. — 233 с.
9. Соціальна робота в Україні: перші кроки / Під ред. В. Полтавця. — К.: Вид. дім КМ Academia", 2000. — 236 с.
10. Соціальна робота в Україні: теорія і практика: Посіб. для підвищ. кваліфікації працівників ЦСМ.: У 2 ч. / За заг. ред. А. Я. Ходорчук. — К.: УДЦССМ, 2001 — 296 с.
11. Социальная работа: теория и практика: Учеб. пособие / Отв. ред. Е. И. Холостова, А. С. Совина. — М.: ИНФРА-М, 2001. — 427 с.
12. Управлінські аспекти соціальної роботи: Курс лекцій. — МАУП, 2002. — 376 с.
13. Фирсов М. В., Студенова Е. Г. Теория социальной работы: Учеб. Пособие для вузов. — М.: Гуманит. издат. Центр ВЛАДОС, 2000. — 432 с.
14. Холостова Е. И. Социальная политика: Учеб. пособие. / Е. И. Холостова — М.: ИНФРА-М., 2001. — 204 с.

Голова комісії

кандидат педагогічних наук, доцент

Штифурак В.С.